

Deprem Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi Mimari Tasarım Deneyimi

Özge ZENTER^{1*} , E. Fulya ÖZMEN¹ , M. Tayfun YILDIRIM²

ORCID 1: 0000-0002-7785-3218 ORCID 1: 0000-0002-8003-5785 ORCID 2: 0000-0003-4160-8314

¹⁻²⁻³ Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, 06570, Ankara, Türkiye.

* e-mail: ozgezenter@gazi.edu.tr

Öz

Deprem/Afet ile ilgili çalışmalar günümüzde birçok alanda tartışılmaktadır. Maalesef ki hayatımızın kaçınılmaz gerçeklerinden birisi olduğu için tartışmalar daima güncel kalacaktır. Deprem gerçeğinde mimar ve mühendislerin sorumlulukları daha fazladır. Mesleğin temelleri mimarlık eğitiminde atıldığı için bu konuda ilk adım afet bilincine sahip mimarların yetiştirilmesidir. Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Atölye 4 öğrencilerinin tasarımlarını kapsamaktadır. Mimarlık eğitiminde deprem, en hassas konu olan çocuklar genelinde ele alınmış; “Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi” teması ile öğrencilerin yapmış olduğu tasarımlar, betimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada, elde edilen veriler üzerinden bir bilince ulaşılmasını sağlamak ve deprem-mimarlık-çocuk konusundaki çalışmalarda, tasarım süreci-ihtiyaç çerçevesi oluşturmak hedeflenmektedir. Analizler sonucunda, çocukların aidiyet hissi, güvenliği ve temel gereksinimlerinin karşılanması adına, deprem sonrası çocuk özel eğitim yerleşkelerinin ve yerleşke tasarımında sürdürülebilir ve çocuk dostu tasarım prensiplerinin benimsenmesinin önemi açıkça görülmektedir. Bu çalışmanın, deprem sonrası çocukların fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarının karşılanması konusunda farkındalık sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deprem bilinci, mimarlık eğitiminde deprem, deprem sonrası çocuk özel eğitim yerleşkesi.

Architectural Design Experience of Post-Earthquake Special Education Settlement for Children

Abstract

Studies on earthquakes are being discussed in many areas today. Unfortunately, discussions will always remain up-to-date as it is one of the inevitable facts of our lives. Architects and engineers have more responsibilities in the reality of earthquakes. Since the basics of the profession are taken in architectural education, the first step in this regard is to educate students of architects on disaster awareness. The study includes the designs of Gazi University Faculty of Architecture Department of Architecture Atelier 4 students. In architectural education, the theme of “Post-earthquake Special Education Settlement for Children” has been explored with a particular focus on children. Designs created by students with this theme were scrutinized utilizing the method of descriptive analysis. This study aims to foster awareness and create a framework for the design process and needs in the context of earthquake-architecture-children. As a result, the adoption of sustainable and child-friendly design principles in the design of post-earthquake special education settlements for children is crucial for fostering a sense of belonging, ensuring safety, and meeting the basic needs of children. This study will raise awareness about meeting the physical and spiritual needs of children after the earthquake.

Keywords: Earthquake conscious, earthquake in architectural education, post-earthquake special education settlement for children.

Citation: Zenter, Ö., Özmen, E. F. & Yıldırım, M. T. (2024). Architectural Design Experience of Post-earthquake Special Education Settlement for Children. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 9 (Special Issue), 270-292.

DOI: <https://doi.org/10.30785/mbud.1334865>

1. Giriş

Bir mimarın en önemli amacı, insanlar için yapı çevre tasarlamaktır. Bu amaç göz önüne alındığında, önce kullanıcıyı tanımak, ihtiyaçlarını belirlemek, diğer insanlarla ilişkilerini geliştirmek ve kullanıcı-çevre ilişkisini anlamlandırmak gerekmektedir. Bu noktada mimarlık ve psikoloji kesişmekte, mimarlık; psikolojik etkilerin biçimsel ve mekânsal değerler şeklinde somutlaştırılması olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji, insanların ihtiyaçlarından oluşan davranışlarını incelemektedir. Mimarlık ise bu davranışların gerçekleşebileceği, ihtiyaçlarının psikolojik, toplumsal ve fizyolojik sorunlara uğramadan karşılanabileceği mekanların tasarlanmasıdır (Uzunoğlu ve Özer, 2014).

Mimarlık, yapma biçimleri ile ilgili olduğu kadar iyileştirebilmelidir de. Özellikle afetle ilgili strüktürel gelişimler yapılmalıdır. Afetin getirdiği psikolojik etkiler göz ardı edilmemeli ve mimarlar olarak tasarımlarla depremin yıkıcı etkilerinde de iyileştirme sağlanmalıdır.

6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye’de 7,7 ve 7,6 büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiş ve binlerce insan grupları acil barınma yerleşimlerine sığınmıştır. Bu gruplardan biri de bazen en kötü koşullarla karşı karşıya kalan çocuklar olmuştur. Depremlerin meydana gelmesinin üzerinden zaman geçmesine rağmen 2,5 milyon çocuk yardıma ihtiyaç duymakta (UNICEF, 2023a); yaklaşık 4 milyon çocuk eğitiminden geri kalmaktadır (UNICEFTMK, 2023).

Bir mimar depreme dayanıklı yapı tasarımından deprem sonrası barınaklara kadar, deprem öncesi yapılabilecek hazırlıklardan deprem sonrası insanların, çocukların psikolojik rehabilitasyonuna kadar her aşamayı düşünebilmeli ve çözüm üretebilmelidir. Mimarlar olarak afet sonrası sadece yapı hasarını onarmak yeterli gelmeyecektir. Afet sonrası ortaya çıkan birçok karmaşık kaygıya da çözüm üretmek, toplumların özellikle çocukların hayatlarının kontrolünü sağlayabilmek gibi yaklaşımların benimsenmesi de mimarlık için önem taşımaktadır. Yaygın yaklaşımlarda genellikle önce inşa etmek sonra çocukların ihtiyaçlarını gözden geçirmek şeklinde bir süreç izlenmekte; sonuç ürün olarak binalar ve oyun alanları tasarımı yapılmaktadır. Ancak çocukların gerçek ihtiyaçları bunlardan çok daha fazla ve karmaşıktır (Bartlett, 2007).

Yapılan literatür araştırmasında, deprem mimarlığı, deprem sonrası barınma, mimarlık eğitiminde deprem vb. konularda tartışmaların çok kez ele alındığı görüldü de, deprem sonrası mimarlık konusunda çocuklar genelinde çocuk köyleri/özel eğitim yerleşkeleri gibi kalıcı yapıların tasarımı, mimarlık eğitiminde deneyimlenmesi ve bu yerleşkelerin gerekliliği üzerine bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Bu nedenle çalışmada deprem sonrası özellikle en hassas konu olan çocuklar genelinde mimarın yapabileceklerini mimari tasarım eğitimi boyutunda ele almak amaçlanmaktadır. Mimari tasarım eğitimine ait deneyimler, nitel olarak betimleyici analiz yöntemi ile incelenerek bir değerlendirme yapılmak istenmiştir. Çocukların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak “çocuk dostu” bir çözümün ne anlama geldiği veya neye benzeyebileceği konusunda yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Bu bağlamda Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, 2022-23 Bahar Dönemi M2022 ve M3022 Mimari Proje dersi kapsamında Atölye 4 olarak bu tartışmaları yapabilmek, öğrencilerin bir bilince ve farkındalığa ulaşabilmesini sağlayabilmek adına proje konusunun “Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi” teması olmasına karar verilmiştir. Çalışmanın amacı, deprem/afet sonrası mimarın rolü, mimarlığın iyileştirici gücü, çocuk dostu tasarımlar gibi konuları tartışmaya açmak, afet sonrası mimarlık konusunda çocuklar genelindeki çalışmalarda, tasarım süreci-ihtiyaç çerçevesi oluşturmak ve öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar üzerinden eğitimde, mimari pratikte ve politikalar üzerinde bir katkı sağlayabilmektir.

1.1. Deprem/Afet Sonrası Çocukların Psikolojik Rehabilitasyonu

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’na (2023) göre dünya nüfusunun 4’te 1’ini 0-14 yaş arasında bulunan çocuk nüfusu oluşturmaktadır (UNFPA, 2023). Dünyada her yıl 66 milyondan fazla çocuğun etkilendiği afetler meydana gelmektedir. Önümüzdeki her on yılda bir 175 milyon çocuğun afetlerden etkileneceği tahmin edilmektedir. Çocuklar afetlerin ardından psikolojik olarak savunmasız bir nüfus olarak görülmektedir (La Greca, Lai, Joormann, Auslander ve Short, 2013).

Birçok yerel ve uluslararası kuruluş için en hassas olunması gereken konu çocuklar ve onların korunmasıdır. Özellikle afetlerin, çocukların bedenleri ve zihinleri üzerindeki kritik sonuçları tespit edilmeli, bu sorunların çözümüne yönelik çalışmalar her disiplinde uygulamaya geçmelidir. Çocukların hayati hizmetleri en hızlı şekilde eski haline getirilebilmelidir. Güvenli oyun alanlarının inşa edilmesi, psikososyal destek gruplarının oluşturulması, gelecek felaketlere karşı pasif kurban rolünden aktif aktör rolünü benimseyebilmeleri için önlemler alınması her ne kadar çocuklar üzerinde etkili olsa da en önemli sorun afet sonrası çocukların “ev” olarak nereye gittikleri sorusudur. Üzerinden zaman geçse bile dünya genelinde afet sonrası çocukların geçici tek odalı barınaklarda kaldıkları örnekler görülmektedir. Çocuklar güvenli hissedemedikleri, temiz su ihtiyaçlarını karşılayamadıkları fiziksel koşullarda hem bedenen hem ruhen bedeller ödemek zorunda kalmışlardır (Bartlett, 2007).

Depremler gibi doğal afetler, bir çocuğun güvenlik duygusuna zarar vermektedir. Çocuklar, evlerinin, sağlık merkezlerinin, okullarının ve su vb. temel ihtiyaçlarının kaybı ile psikolojik baskılara maruz kalabilmektedir. Depremle birlikte ailelerinden, arkadaşlarından, kendilerine bakım sağlayan kişilerden ayrılmış olabilmektelerdir. Bu derecedeki bir afetin ardından acil destek-koruma sağlamak ve çocukları güvenlik açıkları ve risklere karşı korumaya yardımcı olmak için güvenli alanların oluşturulması kritik önem taşımaktadır. Bir afet sonrası çocukların ruh sağlığı ve psikososyal destek alması, onların huzuru ve gelişimi için gereklidir. Çocukların iyileşebilmeleri, yaralarını sarabilmeleri için ihtiyaç duydukları, aile temelli bakımın sağlanmasıdır. Bu bakımın yanı sıra başka insanlarla bağlantı kurabildikleri güvenli alanların oluşturulması, normallik duygusunun yeniden kazandırılabilmesi için akranları ile aktivitelerin yapılması ve eğitimlerine devam edebilmesi son derece önemlidir. Sorunlarla başa çıkabilmeleri, çevreleri ile bağlarını güçlendirebilmeleri için sevgi dolu bir ortama ve korunaklı hissetmeye ihtiyaçları vardır (UNICEF, 2023b). Afet sonrası dönemde görülen stres bozukluğu, depresyon, anksiyete vb. sorunlar iyileştirilmediği sürece daha büyük sorunlara ve toplumsal travmaya sebep verebilecektir. Bu nedenle toplumsal ilişkilerin yeniden kurulabilmesine, toplumun yeniden inşasına katkıda bulunabilmek önemlidir. Özellikle eğitim ve sosyal aktivitelerle afetten etkilenen çocuklara yeni beceri alanları kazandırılması, tedavi edici önemli bir süreçtir. Afet sonrası yapılması gereken, afetten etkilenen insanları özellikle çocukları mümkün olduğunca en kısa sürede afetin negatif etkilerinden arındırmaktır.

Afet sonrası müdahaleler iki evreye ayrılmaktadır: arama-kurtarma evresi ve iyileştirme evresi. Depremin yarattığı kaos ve belirsizlik ortamının giderildiği ve insanlara şartların elverdiği ölçüde bir yaşam imkanının verildiği evre “iyileştirme” evresi olarak tanımlanmaktadır. İnsanların afet sonrası şartlarda hayatlarına devam edebilmesi için bazı standartların sağlanması ve bazı temel ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Normalleştirme hareketleri barınmadan eğitime, sağlıktan psikolojik desteklere kadar birçok ihtiyaca yönelik gerçekleştirilmektedir (Aydın, 2012). Bu nedenle her disiplinde afet sonrası “iyileştirme” evresinde çocuk odaklı çalışmalar çok değerli ve önemlidir.

Dünya genelinde birçok yerde birçok kuruluş çocuk odaklı çalışmalar yapmaktadır. Başta çocukların hayatlarını kurtaran, haklarını savunan ve potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olan Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu UNICEF; çocuk haklarına saygı gösterilmesi ve ailelerinden yoksun çocukların korunması konusunda çalışmalar yapan International Social Service-ISS; çocukların güvenliğini, korunmasını, esenliğini ve gelişimini destekleyen OAK Foundation; savaşlar veya doğal afetlerden etkilenen ihtiyaç sahibi çocuklara acil yardım desteği veren Save the Children; ailelerinden ayrılmış, geleceklerinin hazırlanması için ihtiyaç duydukları destekten yoksun çocukların ilgi ve destekle büyümelerini sağlayan SOS Children’s Village bu kuruluşlardan sadece birkaçıdır (Cantwell, Davidson, Elsley, Milligan ve Quinn, 2012). Tüm kuruluşların ortak amacı çocukların temel haklarına sahip çıkmak ve onları geleceğe hazırlamaktır. Bu kuruluşlardan UNICEF, “Çocuk Dostu Şehir” (CFC) söylemi ile mimarlıkla doğrudan ilişkili çalışmalar yapmaktadır. Bu söylem, çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerini destekleyebilen kentsel mekanların tasarımını içermektedir (Şekil 1). Çocuk dostu olmak, onların görüşlerinin, ihtiyaçlarının, haklarının sözlerle ve uygulamalarla mekâna yansıtılmasıdır. Mekansal farkındalık yaratabilmek, aidiyet duygusunu oluşturabilmek, özgürce kenti deneyimleyebilme fırsatı sağlayabilmek, yaya dostu ve bisiklet dostu olabilmek, sorunsuz trafiği sağlayabilmek, oyunlar için mekanlar yaratabilmek, doğa dostu ve güvenli ortamlar oluşturabilmek gibi gereklilikler çocuk-mimarlık etkileşiminde önem taşıyan kriterlerdir (Ayyıldız Potur, 2016).

Ayrımcılık yapmama

Çocuğun, ebeveyninin veya yasal vasisinin ırkı, rengi, cinsiyeti, dili, dini, siyasi veya diğer görüşleri, ulusal, etnik veya sosyal kökeni, mülkiyeti, engelliliği ne olursa olsun hiçbir ayırım gözetilmeksizin tüm çocukların haklarına saygı gösterilir.

Çocuğun yüksek yararı

Çocukların yüksek yararı, onları etkileyebilecek kararlarda birincil düşüncedir ve devlet onların iyiliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamaktadır.

Doğuştan gelen yaşam, hayatta kalma ve gelişme hakkı

Devlet mümkün olan ölçüde, çocukların hayatta kalma ve sağlıklı gelişme haklarını güvence altına almaya kararlı olduğundan, çocukların yaşama hakkı vardır.

Çocuğun görüşlerine saygı

Çocukların görüşlerini dile getirme ve kendilerini etkileyen kararlarda dikkate alınma hakları vardır.

Şekil 1. UNICEF - Çocuk dostu bir şehir (CFC) inşa etme ilkeleri (UNICEF, 2004)

Yine çocuklarla ilgili çalışmalar yapan kuruluşlardan SOS Çocuk Köyleri terk edilmiş, muhtaç, fiziksel ve ruhsal olarak travma geçirmiş çocuklara yaşamlarındaki dengeyi yeniden kazanabilmeleri için yardım etmeyi amaçlayan küresel bir kuruluş olarak mimarlık disiplininde dikkat çekmektedir (Şekil 2). Amaç, çocukların geleceklerini şekillendirmelerine, onlar için aile ortamları oluşturulmasına, gelişimleri süresinde rehberlik edilmelerine, temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmaktır. Psikolojik olarak yaralanan çocuklar, sevgiyle ve kabulle büyüdüğünde iyileşebilir, kendine ve dış dünyaya güven duyabilir ve potansiyellerini keşfedebilir. Çocukların gelişiminin temel gereksinimleri; barınma, beslenme, sağlıklı yaşam ve eğitim olarak sınıflandırılmaktadır. SOS Çocuk Köyleri bu gereksinimlere yönelik yerleşke tasarımlarını desteklemektedir (Turhan, 2016).

Bakım

Destek

Eğitim

Savunuculuk

Şekil 2. SOS Çocuk Köyü destekleri (SOS, 1991)

2011 yılında Urko Sanchez Architects tarafından sürekli kuraklık ve kıtlıklardan etkilenen Cibuti'nin Tadjourah bölgesinde SOS Çocuk Köyü (Şekil 3) tasarlanmıştır. Yerleşke, sosyal ve çevresel bağlama adapte edilmiş, çocuklar için samimiyet, topluluk ve güvenlik duygusu sağlayan duvarlarla çevrili bir mahalle olarak tanımlanmıştır. Her birinde on çocuk için yer bulunan on beş ayrı ev ile personel ve hizmetler için ek birimler düşünülmüştür. Sıcak ve kuru iklimde mekanların konforlu hale getirilmesi için doğal havalandırma ve güneş gölgeleme, tasarımın önemli kriterlerini oluşturmaktadır. Geleneksel Arap mimarisi "Medine tipi" konutlarından esinlenilmiş; mahremiyete, güvenliğe, çevresel korumaya önem veren bir köy yerleşkesi yapılmıştır. Evler, özel alan yaratma isteği ile güvenlik ihtiyacı ve çocuklara bakan SOS güvenlik personelinin gözetimi arasında denge kuracak şekilde düzenlenmiştir (Astbury, 2019). Tasarımda yerel halk ile çocuklar arasında etkileşim sağlanması için aktivitelerin düzenlenebileceği açık alanlar da yer almaktadır (Urko Sanchez Architects, 2020,).

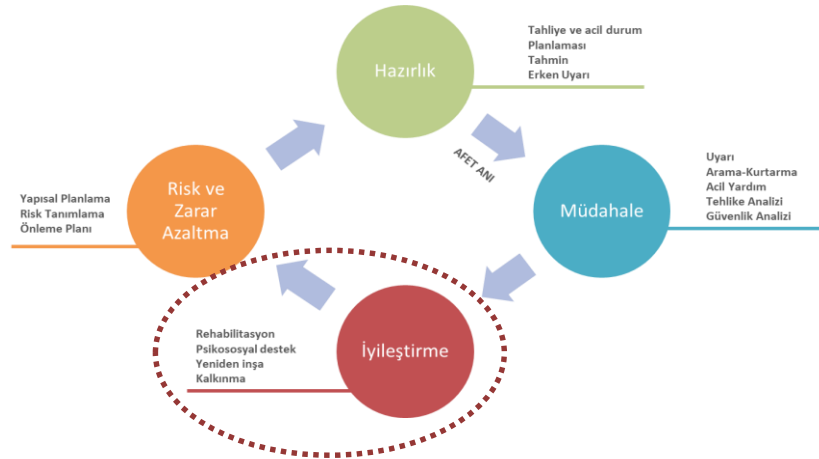
Şekil 3. Urko Sanchez Architects'in tasarımı SOS Çocuk Köyü projesi (Urko Sanchez Architects, 2020)

2017 yılında Aleph Zero ve Rosenbaum tarafından tasarlanan SOS Çocuk Köyü (Şekil 4), yenilikçi ve sürdürülebilir bir kırsal kalkınma modeli olarak önem taşımaktadır. Proje mimariyi toplumsal dönüşüm için bir araç olarak kullanmayı amaçlamaktadır. Kamusal ve özel sektör arasındaki etkileşimi, doğa ve birey arasındaki sosyalleşmeyi kolaylaştırmış, çocukları köklerine ve çevredeki ekosisteme bağlamayı istemiştir. Mimarlar, çocukların isteklerini belirlemek için onlarla iş birliği içerisinde çalışmıştır. Çocukların özgüvenini, bireyselliklerini aidiyet duygularını ve eğitim performanslarını arttırmak amaçlanmıştır. Yerleşkede yatakhaneler, okuma alanları, televizyon odaları, çocukların dinlenip oynayabileceği çok sayıda esnek mekan bulunmaktadır (Mun-Delsalle,2019).

Şekil 4. Aleph Zero ve Rosenbaum tasarımı SOS Çocuk Köyü projesi (Mun-Delsalle, 2019)

Örneklerden de görüldüğü gibi afet sonrası çocuklar genelinde gereksinimlerin karşılanmasında mimarlığın psikolojik iyileştirici gücü devreye girmektedir. Deprem/afet sonrası mimari, bir afetin ardından kurtarma, yeniden inşa etme çabaları ile toplulukların tasarımı ve inşası anlamına gelmektedir (Şekil 5). Bu hem geçici hem de kalıcı inşaatları ve mevcut yapıların restorasyonu ve onarımını kapsamaktadır. Deprem/afet sonrası mimarinin amacı, etkilenen topluluğun trajediden olabildiğince hızlı ve etkili bir şekilde kurtulmasına yardımcı olmaktır. Bu nedenle mimarın “psikolojik iyileştirme” konusu üzerinde de durması gerekmektedir. Bu da acil barınma ve desteklerin yanı sıra uzun süreli barınma, toplulukların yeniden inşası ve risk azaltma gibi gereklilikleri içermektedir (İkiz, 2023). Bu sebeplerle özellikle afetlerde çocukların barınma, beslenme, korunma, eğitim vb. haklarının afet sonrasında da devam edebilmesi için afet yönetim sisteminin “iyileştirme” adımıyla “Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkeleri” önem taşımaktadır.

Şekil 5. Afet yönetim sistemi (Türk, 2022)

1.2. Mimari Tasarım Stüdyosu

Tasarım, herhangi bir sorun karşısında üretilen fikir olarak tanımlanmaktadır. Oluşturulması istenen bir şeyin, farklı eylemler sonucunda insan zihninde aldığı biçimdir. Louis Kahn (1974) tasarımın, düzen içerisinde üretilen bir biçim olduğundan bahsetmektedir. Aslında tasarımın sezgiselliğinin yanında belli bir düzeni de barındırması gerekmektedir. Mimari tasarım ise, belli ihtiyaçlara yönelik ortaya çıkan işlevleri karşılayabilecek olan yapının, tüm bileşenleri ile belgelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Baran Ergül, Varol Malkoçoğlu ve Acun Özgünler, 2022).

Mimarlık öz-biçim, bilim-teknoloji-sanat, düşünce-uygulama vb. kavram gruplarının bir araya getirilme çabası olarak ortaya çıkan bir disiplin alanıdır. Bu disiplinin kazandırılmasında ilk adım mimarlık eğitimidir. Mimarlık eğitiminin amacı mimar yetiştirmenin yanı sıra sorumlu, bilinçli ve yaratıcı bir vatandaş yetiştirebilmektir (Ayyıldız ve Özbayraktar, 2005). Mimarlık eğitimi, diğer eğitim dalları gibi, ilk aşamadan son aşamaya kadar birçok karmaşık süreci içermektedir. Mimarlık eğitiminin odağında tasarım stüdyoları yer almaktadır. Tasarım stüdyolarında öğrencinin deneyimleri, bilgisi ve izlediği yöntem önem taşımaktadır. Bu süreçte stüdyo ortamında öğretilen yöntem, tasarıma yön vermekte ve tasarımın oluşmasında büyük rol oynamaktadır (Farrelly, 2011). Mimari tasarım stüdyosu öğrenme ortamı, dersin yürütücüleri ve öğrencilerin karşılıklı etkileşimi ile gerçekleşmektedir. Stüdyo ortamında gerçekleşen uygulamalar, eğitimden insan psikolojisine, kentsel tasarımdan sosyolojiye kadar farklı ölçekte karşılaşılan sorunlara erişebilir ve bu alanlar üzerinden tartışmalar geliştirebilmektedir (Yurtsever ve Polatoğlu, 2020).

Mimarlık eğitiminin gerekliliklerini uluslararası uygulamalarla birlikte ulusal ihtiyaçlar ve sorunlar belirlemektedir. Uluslararası güncel konular tartışılırken, ülke sorunları, şartları ve bunlara yönelik çözümler atlanmamalıdır. Ülkemizin yaşadığı doğal afetlerle birlikte mimarlık ve mimarlık eğitimi yeniden sorgulanması gereken süreçlerden geçmektedir (Ayyıldız ve Özbayraktar, 2005). Afet olgusunun eğitim boyutu ve akademinin ilgili stratejileri tasarım eğitime entegre etmedeki gücü daha fazla arttırılmalıdır. Öğrencilerin afetlerle ilgili tasarımlar yapabilme becerisi kazanabilmesi için gereken destek sağlanmalıdır (Aman, Güler, Ganiç Sağlam, Tekçe, Tunç ve Hacıhasanoğlu, 2022). Öğrencilerin kendi yetenekleriyle birlikte toplumsal duyarlılıklarının, farkındalık ve sorumluluk duygularının arttırılması mimari eğitimde stüdyo ortamında sağlanmalıdır (Dinçer, Temel ve Öztürk, 2021).

Kısaca deprem/afetlerde depreme dayanım, deprem sonrası yapılanma ve insanların temel ihtiyaçların karşılanması gibi koşulları sağlayabilmek adına depremle ilgili mimarlığın çeşitli alanlarında araştırmalar ve çalışmalar yapılmaktadır. Bu bilincin mesleğin ilk aşaması olan eğitim ortamında başlaması gerektiği düşünülmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışma kapsamında, çocuk köyleri/özel eğitim yerleşkeleri gibi kalıcı yapılanmaların, afet sonrasında çocuklar için “psikolojik iyileşme” adımıyla taşıdığı önem vurgulanmak istenmiştir. Bu adım hem geçici hem de kalıcı inşaatları kapsamaktadır. Ancak çocuklar geçici mekanlarda güvenli hissedememekte, beden ve ruhen bedeller ödemek zorunda kalmakta; bu nedenle de kalıcı mekanların tasarlanması gerekli görülmektedir. Çalışmada, deprem/afet sonrası özellikle en hassas konu olan çocuklar genelinde mimarın yapabileceklerini, mesleğin ilk aşaması olan mimari tasarım eğitimi boyutunda ele almak amaçlanmıştır; mimari tasarım eğitime ait deneyimler üzerinden bir değerlendirme yapılmak istenmiştir.

Odak noktası; afet sonrası mimarlık konusunda çocuklar genelindeki çalışmalarda, tasarım süreci- ihtiyaç çerçevesi oluşturmak ve öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar üzerinden mimarlık eğitiminde, mimari pratikte ve politikalar üzerinde bir katkı sağlayabilmektir. Hem mimarlık öğrencilerinin bu konuda farkındalığa ulaştırılması hem de çocukların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak “çocuk dostu” bir çözümün ne anlama geldiği veya neye benzeyebileceği konusunda yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Bu amaçla, deprem/afet-çocuk-mimarlık ilişkisine yönelik araştırmalar yapılmış, mimarlık eğitiminde öğrenci tasarımları nitel olarak betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. İncelenen çalışmalar, Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü Atölye 4 öğrencilerinin “Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi” tasarımlarından seçilen 6 projeden oluşmaktadır. İlk aşamada tasarım süreci ve gereksinimlerinden bahsedilmiş, sonraki aşamalarda öğrenci çalışmaları temalara göre sınıflandırılmış, düzenlenmiş ve betimleyici analiz için veri topluluğu elde edilmiştir. Veriler yardımıyla; atölye tasarım süreci ve kazanımları üzerinden bu yerleşkeler için bir kavram haritası ve ihtiyaç çerçevesi oluşturulmuş, afet sonrası çocuklar genelinde iyileştirme çalışmaları için yapılması gerekenler belirlenmiştir.

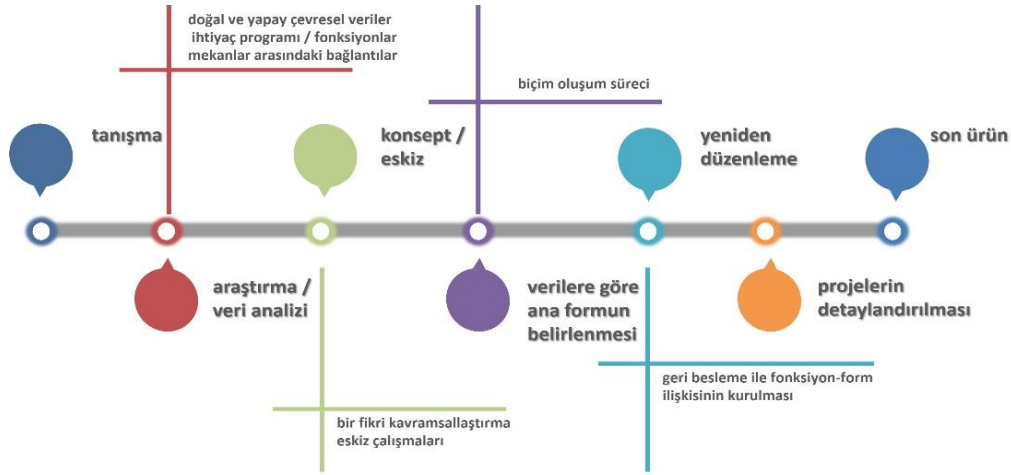
3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Atölye 4 Tasarım Süreci

Atölye 4, öğrenen merkezli bir çerçevede eğitim sistemini gerçekleştirmektedir. Bireysel olarak yaratıcı düşünceyi teşvik etmekte aynı zamanda grup çalışmalarına değer vermektedir. Dersin yürütücüleri hem bilgi aktarımı sağlamakta hem öğrencilerin araştırma yapmasına destek olmakta hem de öğrencilerin yaratıcı gücünü keşfetmesi konusunda yol göstermektedir.

Atölyede, Cross ve Nathenson (1981) tarafından gruplanan algı ve öğrenme biçimleri üzerinde durulmaktadır: aşamalı-bütüncü, atak-dikkatli, genişleyen-daralan ve alandan bağımsız-alana bağımlı. Ayıran (1978), bu düşünce biçimlerinin iki başlığa indirgenebileceğinden bahsetmektedir: algoritmik yaklaşım ve sezgisel yaklaşım. Algoritmik yaklaşım morfolojik metot ve karar alanları metodundan; sezgisel yaklaşım ise beyin fırtınası metodu ve sinektik metottan oluşmaktadır (Aktaran Yıldırım, 2004). Atölyede tasarım sürecinde bilinç ve mantığa önem veren tümevarımcı algoritmik yaklaşım ile duygulara önem veren tümdengelimci sezgisel yaklaşım, tasarımın oluşmasında yöntem olarak izlenmektedir. Her fikir eskiz ile başlar, algoritmik yöntemlerle doğrusal ilerlerken; sezgisel yöntemlerle fikir yatay bir gelişim göstermektedir. Her iki düşünme biçimi de tasarımın geliştirilmesinde kullanılabilir. Atölyenin genel amacı çağdaş öğrenme ortamı oluşturmak ve bu ortamda bilginin içselleştirilerek öğrenilmesini sağlayabilmektir. Bireysel farklılıklar, öğrencilerin hızları, beklentileri, deneyimleri, öğrenme stilleri gibi faktörler bu süreçte göz önünde bulundurulduğunda çok daha özgün tasarımların oluşturulduğu görülmektedir.

Atölye 4'te kullanılan tasarım yöntemi; veri analizi/veri sınıflandırması, fikir üretme süreci/verilere göre ana formun belirlenmesi ve detaylandırılmasından oluşmaktadır (Şekil 6).

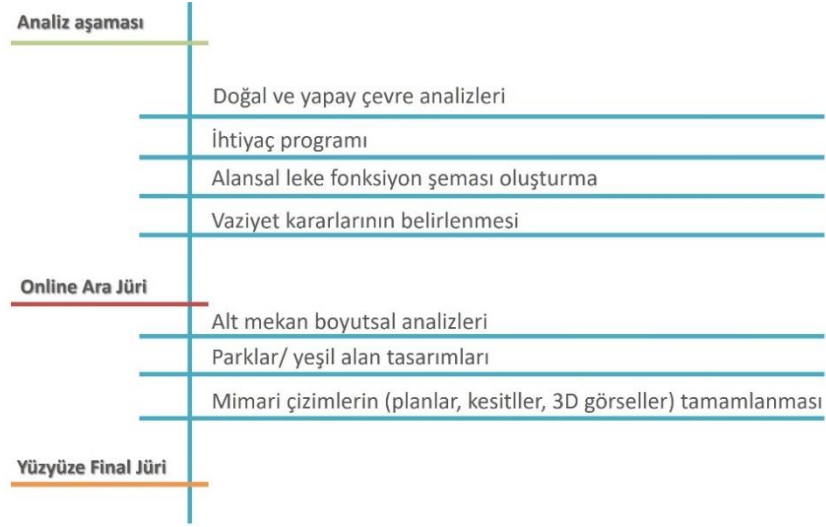

Şekil 6. Atölye 4 tasarım yöntemi ve tasarım aşamaları

2022-23 Bahar Dönemi Mimari Proje dersi kapsamında Atölye 4 olarak öğrencilerle çalışılmak üzere belirlenen tema "Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi"dir. Afet sonrası çocukların temel gereksinimlerine cevap verebilecek, kentsel ve bina ölçeğinde bir proje çalışmasının gerekliliği, tasarım probleminin ana kurgusunu oluşturmaktadır. Atölyede farklı yarıyıldaki öğrenci gruplarından oluşturulmuş olan dikey stüdyo yöntemi uygulanmaktadır. Bu nedenle proje konusunun çalışıldığı gruplar mimarlık 2.sınıf 2.dönem-M2022 ve 3.sınıf 2.dönem-M3022 öğrenci gruplarını kapsamaktadır.

Tasarım sürecinde ilk olarak veri analiz aşamasından başlanmıştır. Analizler; arazi analizleri, tasarım gereksinimleri analizleri ve tespitler olarak sınıflandırılmıştır. Arazi analizlerinde doğal ve yapay çevre üzerinden analizler ve iklimsel analizler gerçekleştirilmiştir. Tasarım gereksinimleri analizlerinde afet-çocuk-mimarlık ilişkisi ve yapılacak tasarımların çocuk üzerine önemi tartışılmıştır. UNICEF'in Çocuk Dostu Şehir (CFC) konseptine odaklanılmış, projede belirlenen kriterler dikkate alınarak ihtiyaç programı oluşturulmuştur. Tespitler ise tasarıma ilişkin sorun çözümüne yönelik kavram üretme ve geliştirme açısından yapılan okumalardan oluşmaktadır. Süreç; arsa ve çevresine ait verilerin araştırılması, psikolojik, toplumsal, teknolojik, estetik vb. koşulların irdelenmesi, ihtiyaç programının

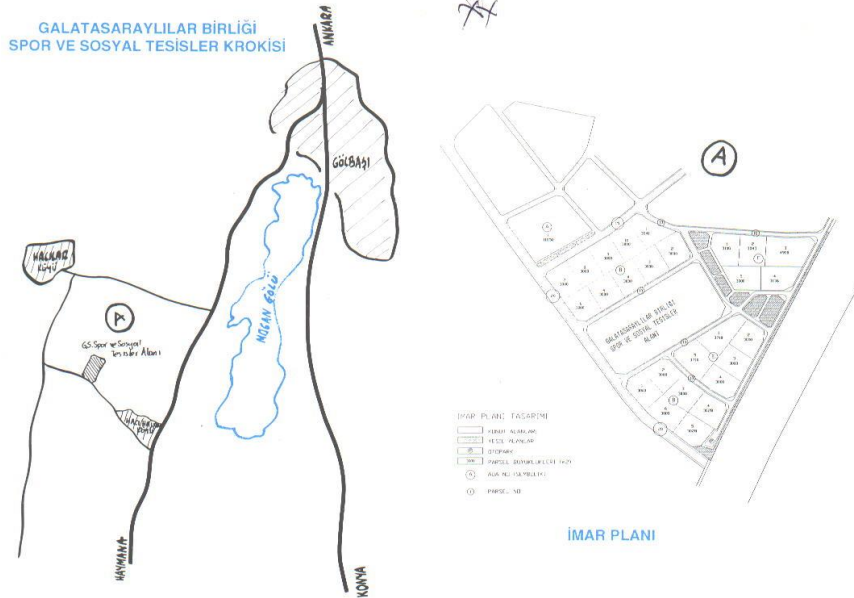
oluşturulması ile başlayıp eskiz çalışmaları, önemli kavramların belirlenmesi ve kavramların mekânsal ilişkilerin kurulması ile mimariye aktarımı şeklinde devam etmiştir. Her adım geri beslemeli olarak ilerlemiştir. Bu dönemde dersler kimi zaman online, kimi zaman yüz yüze şekilde gerçekleşmiştir. Vize değerlendirme jürisi online, final değerlendirme jürisi öğrencilerin isteği ile karma (yüz yüze ve online) şekilde gerçekleşmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Atölye 4 süreç aşamaları

3.2. Arazi Analizleri

“Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi” tasarımı için, Ankara’nın Hacılar köyü mevkiinde bulunan “Galatasaraylılar Birliği Gölbaşı Tesisleri”ne ait arazi (Şekil 8) tasarım alanı olarak belirlenmiştir.

Şekil 8. Galatasaraylılar Birliği Spor ve Sosyal Tesisler Krokisi - İmar Planı (Galatasaraylılar Birliği, 2001)

Galatasaraylılar Birliği Gölbaşı tesisi, Ankara’nın gürültüsünden uzakta sessiz ve sakin bir bölgededir. Çevresinde başlangıçta az katlı bahçeli konutlar bulunurken, bazı okul kampüsleri ve devlet kurumlarının bu bölgeye taşınması ile bu alanda çok katlı siteler de inşa edilmeye başlanmıştır. Ankara’nın önemli rekreasyon alanlarından biri olan Mogan gölüne bakan 35.000 metrekarelik bir alana sahiptir. Ayrıca Ankara-Niğde otoyoluna yakın mesafede bulunmaktadır.

Projeye başlamadan önce, yer ile ilişki kurulabilmesi için arazi verilerinin fiziksel-sosyal-kültürel analizleri yapılmıştır. Arazi analizlerinde arazi sınırları ile iklim koşulları, manzara ve güneşlenme yönü, hakim rüzgar yönü vb. faktörler analiz edilmiştir. Arazi çevresi analizlerinde ise yakın duraklar, ana yollar, çevre yolları, konut alanları vb. incelenmiştir (Şekil 9).

Şekil 9. Arazi analizleri

3.3. Tasarım Gereksinimleri

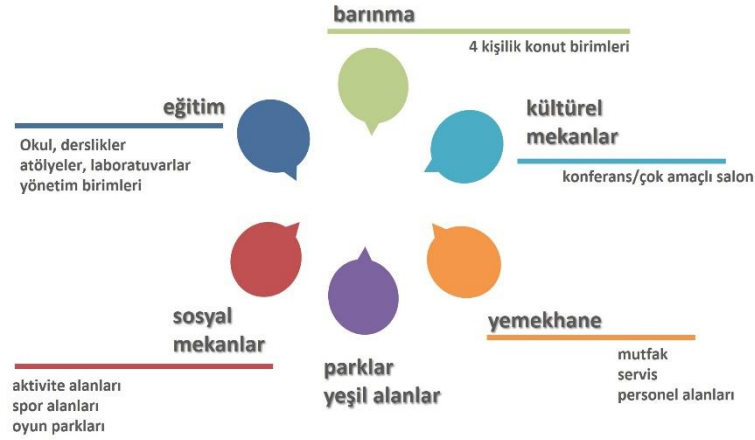
Tasarım gereksinimleri belirlenirken, çocukların temel ihtiyaçlarını anlamak, onları kendi ortamlarının planlayıcısı olarak düşünüp bu ihtiyaçları karşılamak için atölye kapsamında hem kentsel bir tasarım hem de mimarlık için faydalı ve uygulanabilir fikirler geliştirilmek amaçlanmıştır. Bu amaçla UNICEF'in Çocuk Dostu Şehir (CFC) konseptine odaklanılmıştır.

Sürdürülebilir ve çocuk dostu bir çevrenin geliştirilmesi için öğrenciler teşvik edilmek istenmiştir. İhtiyaç programı, UNICEF'in Çocuk Dostu Şehir (CFC) projesinde belirtilen kriterler dikkate alınarak oluşturulmuştur. SOS Çocuk köylerinden esinlenilerek günümüzde deprem/afetten etkilenen çocuklar için nasıl bir yerleşke olmalıdır sorusu üzerinde araştırmalar ve eleştiriler yapılmıştır. Öğrencilerin konuya yaklaşım şekillerine göre kendilerince belirledikleri kavramlar ve hayal ettikleri senaryolar üzerinden projeler tasarlanmıştır.

UNICEF, Çocuk Dostu Şehir (CFC) projesi, her çocuğun haklarını yerine getirmekle aktif olarak ilgilenmektedir:

1. Şehirlerle ilgili kararları etkilemek, fikirlerini ifade edebilmek,
2. Sağlık ve eğitim gibi temel hizmetleri almak,
3. Temiz ve güvenli içme suyuna erişebilmek,
4. Güven ve huzur içinde yaşamak, kötülüklerden korunmak,
5. Arkadaşlarıyla tanışmak, sosyalleşmek, oynamak,
6. Bitki ve hayvanlarla iç içe olmak, yeşil alanlara sahip olmak,
7. Temiz bir çevrede yaşamak,
8. Kültürel ve sosyal etkinliklere katılmak,
9. Aile, toplum ve sosyal hayata katılmak,
10. Etnik kökene, gelire, cinsiyete, engel durumuna bakılmaksızın her hizmete erişerek yaşadıkları yerin eşit vatandaşı olabilmek proje kapsamında değer verilen konuları oluşturmaktadır (Rismanchian ve Rismanchian, 2007).

Bahsedilen konulardan, özellikle çocukların sosyal, kültürel yaşantısını destekleyen, doğaya dokunabilecekleri çocuk dostu yaklaşımlar ihtiyaç programını büyük ölçüde şekillendirmiştir. Çocukların temel hak ve gereksinimleri olan barınma birimleri, yemekhane, eğitim birimi, kültürel-sosyal mekanlar, parklar ve yeşil alanlar ihtiyaç programındaki ana mekanlar olmuştur (Şekil 10).

Şekil 10. İhtiyaç programı

Bu gereksinimler doğrultusunda dönem boyunca öğrencilerden beklentiler şu şekildedir:

- Deprem/afet-çocuk-mimarlık etkileşiminde farkındalık hissedebilme,
- Afet sonrası çocuk psikolojisini, ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçlar sonucu ortaya çıkan davranışlarını inceleyip mimari tasarıma aktarabilme,
- Çocuk psikolojisi-çevre ilişkisini ve çevrenin insan psikolojisi üzerindeki etkisini mimari tasarımda kullanabilme,
- Çocuk dostu yerleşkeler için nelerin dikkate alınması gerektiğini fark edebilme,
- Afet sonrası mimarlığın iyileştirici gücünü kullanabilme.

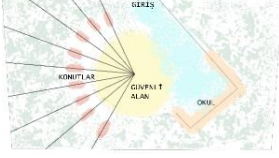

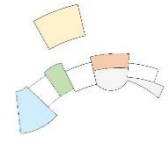
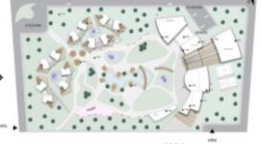
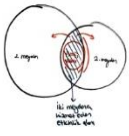
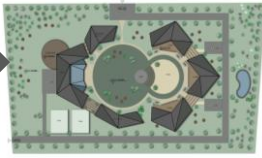

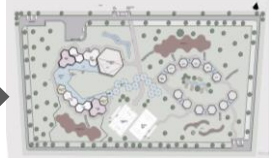
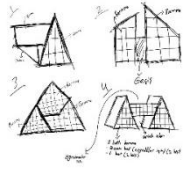

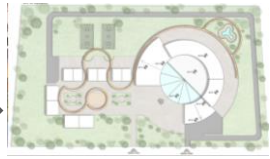
Tüm bu başlıkların yanı sıra atölyede sürdürülebilirlik, depreme dayanıklı tasarım, engelsiz mimarlık ve esnek mimarlık kavramları üzerinde çokça durulmuştur. Afetten etkilenmiş, afet sonrası engelli duruma gelmiş ya da engelli olup afeti yaşamış çocuklar için travma çok daha büyüktür. Bu nedenle bu konularda hassasiyetin projelere işlenmesi beklenmiştir.

3.4. Mimari Tasarım Deneyimi: Öğrenci Çalışmaları

“Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi” tasarımı için öncelikle arazi analizi, tasarım gereksinimleri analizi ve konu ile ilgili okumalar yapılmıştır. Daha sonraki aşamada öğrencilerden alansal leke fonksiyon şemaları ve fikirlerini yansıtabilecek eskizler beklenmiştir. İhtiyaç programındaki birimlerin araziye yerleşim kararları eskizlerle ifade edilmiştir.

Vaziyet kararlarının belirlenmesi sürecinde öğrencilerin oluşturdukları leke fonksiyon şemaları etkili olmuştur (Çizelge 1). Hayatın en önemli yönlerinden bazıları yerleşke alanının kalitesinden etkilenmektedir. İyi planlanmış bir vaziyet planı, barınmadaki birçok sınırlamayı telafi edebilmektedir. Buradaki amaç, çocukların hareketliliğini ve olumlu sosyal teması sınırlayabilecek tüm faktörleri dikkate almaktır. Bu nedenle arazinin mümkün olduğunca büyük bir kısmının erişilebilir ve davetkar hale getirilmesi önemlidir. Çocukların hareketliliğini sınırlayabilecek, çocukların gelişimi için gerekli olan sosyal teması kısıtlayabilecek tüm faktörler dikkate alınmalıdır. Yerleşkenin mümkün olduğunca büyük bir kısmı erişilebilir hale getirilmelidir. Trafığe kapalı alanlar, geniş yaya yolları çocukların güvenliği için önemlidir (Bartlett, 2007).

Çizelge 1. Atölye 4 öğrencilerinden vaziyet kararlarının belirlenmesi örnekleri

Fikir - Eskiz	Vaziyet planı	Fikir - Eskiz	Vaziyet planı
			
Melek ÇAM-M2022		Nilay BALCI-M2022	
			
Hacer ASLAN-M2022		Beyzanur KOÇ-M2022	
			
Hakan ALTIN-M3022		Büşra KIZILATEŞ-M3022	

Bir fikrin kavramsallaştırılması ve vaziyet kararlarının oluşturulması süreci sonrası, geri besleme ile fonksiyon-form ilişkisinin kurulması önemlidir. Bundan sonraki süreçlerin açıklanmasında öğrenci çalışmaları deprem sonrası çocukların rehabilitasyonu için 4 temel ihtiyaç grubu altında toplanmıştır:

- Aile-bakım: Çocukların barınma ihtiyacı,
- Eğitim: Çocukların okul ihtiyacı,
- Sosyal Aktivite: Çocukların sosyalleşme ihtiyacı,
- Güvenlik: Çocukların korunaklı bir yerleşkede yaşama hakkı.

Aile ve bakım

Çocukların iyi olma halini etkileyen en önemli parametre, aile ortamında yaşayabilmesidir. Afet sonrası aile bakımından yoksun kalan ve korunmaya muhtaç çocuklar için ideal ortamların sunulması gerekmektedir. Bu nedenle onlara yurt gibi değil, aile evi gibi hissedebilecekleri tasarımlar yapılması uygun görülmektedir. Bu tasarımlarda kişi başına düşen yaşam alanı miktarı, mahremiyeti ve sağlığı etkileyeceği için önemlidir (Bartlett, 2007).

Çocukların kendilerini aile ortamında gibi güvenli ve huzurlu hissedebilmeleri için proje kapsamında, 4 çocuk ve 1 rehber öğretmenin kalabileceği, yatak odası, oturma alanı, mutfak, wc. Mekanlarını barındıran, en fazla 2 kattan oluşan 15 birim standart ev/konut modeli tasarlanması istenmiştir (Çizelge 2).

Öğrencilerimizden Beyzanur Koç (M2022), projesinde modüler alan ve modül kombinasyonları üzerine yoğunlaşarak tasarım yapmak istemiştir. Altıgen bir modül belirlemiş ve konut ihtiyaç programına göre iç mekân kurgusunu gerçekleştirmiştir. Konutlarda modül kullanımının sebebi, modüllerin kolaylıkla üretebilmeleri ve ihtiyaca göre çoğaltılıp tasarıma eklenebilme olanağının olmasıdır. Çocuk sayısına ya

da farklı işlevlere göre eklenilebilen modüller tasarımıda “esnekliği” de beraberinde getirmektedir (Şekil 11.a.)

Hakan Altın (M3022) ise projesini geliştirirken afetten etkilenen çocuklar için monoton bir kampüs yerleşkesi yerine “eğlenceli ve hareketli bir yerleşke” tasarlamak istemiştir. Barınma birimleri tasarımıda afet sonrası insanların çadırda kalmalarından ve çadır formunun içgüdüsel olarak korunma duygusunu oluşturmasından etkilenmiş, ilham olarak bungalovlardan yola çıkmıştır. Bungalovlar bir kabuk altında düzenlenilerek “bütüncül bir tasarım” gerçekleştirilmiştir (Şekil 11.b.)

Şekil 11. a. Beyza Koç-M2022 konut tasarımı – b. Hakan Altın-M3022 konut tasarımı

Çizelge 2. Atölye 4 öğrencilerden konut tasarımı örnekleri

Melek ÇAM-M2022

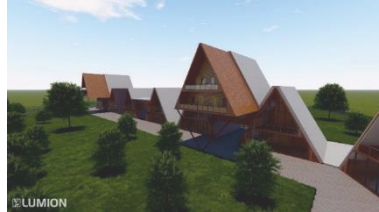
Nilay BALCI-M2022

Hacer ASLAN-M2022

Beyzanur KOÇ-M2022

Hakan ALTIN-M3022

Büşra KIZILATEŞ-3022

Eğitim

Çocukların yaşamını etkileyen başlıca faktörlerden bir diğeri ise eğitimidir. Çocuklara yönelik eğitim süreçleri, onların gelecekteki başarısını önemli ölçüde etkileyecektir. Sevgi dolu ortamda kaliteli bir eğitim alabilen çocukların ileriki dönemlerde sorgulama ve sorun çözme yeteneğinin daha güçlü olduğu görülmektedir. Bu nedenle afet sonrası çocukların eğitim süreçlerinin sekteye uğramaması önemlidir. Tasarımların da çocukların gelişimine ve ihtiyaçlarına yönelik kriterlerle yapılması gerekmektedir. Çocukların kişiliklerinin oluşması ve kimlik kazanımlarında etkili olan eğitim mekanları; boyutsal özellik, eğitim araç-gereçleri, sirkülasyon, aydınlatma, iklimsel şartlar, havalandırma, renk, malzeme gibi unsurlarla birlikte ele alınarak düzenlenmelidir (Pürüsoy ve Elibol, 2022).

Proje kapsamında yerleşke içerisinde 25-30 öğrenci için 1 derslik olmak üzere toplam 8 derslikli bir okul tasarlanması istenmiştir. Okulda 6-10 yaş arası çocuklar ile 10 yaş üstü çocukların kullandıkları alanların farklılaştırılması önemlidir. Okulda çocuklar için dersliklerin yanı sıra atölyeler, laboratuvarlar, kütüphane, yemekhane, idari birimler, konferans/çok amaçlı salon vb. mekanlar beklenmiştir (Çizelge 3).

Öğrencilerimizden Melek Çam (M2022), projesinde afetten etkilenen çocuklar için onları kucaklayan, “güvenli ve sıcak bir tasarım” yapmak istemiştir. Bunun için legolardan esinlenmiş, lego parçalarının her birini işlevlendirerek anlamlı hale getirmiştir. Bütüncül bir tasarım oluşturabilmek için bir merkez belirlemiş, o merkeze dönük bir eğitim birimi tasarlamıştır. Çocuklar için güvenli, keyif veren ve sürprizli mekanları içinde barındıran bir form oluşturmuştur. Çocukların monotonluktan uzak, sosyalleşebileceği, içinde kaybolmadan ferah mekanlarda eğitim görebileceği bir okul kurgulamıştır. Spor salonu, oditoryum gibi birimler de okula köprülerle bağlanmaktadır (Şekil 12.a.).

Büşra Kızılateş (M3022) tasarım kararlarını çocuklar kampüsün her yerinde yeşile “kolayca ulaşabilmeli” ve neşeye koşup oynamalı düşüncesi etrafında şekillendirmiştir. Tasarımın güney avlusu okulun geniş oyun alanına, kuzey avlusu ise konutların meydanına açılmış, böylelikle eğitim yapısı ve yaşam alanı arasında bağ oluşturulmuştur. Bu bağı kuvvetlendirmek için ise konutları ve eğitim yapısını sarmalayan, kullanıcılar için “fiziksel çevre denetimine” olanak sağlayan bir pergola tasarlanmıştır. Çocuklar günlük yaşamlarında ders dışında yeşil alan etkinliklerine katılırlarsa, sınıftaki öğrenmeye olan konsantrasyonları ve hevesleri doğal olarak artacaktır. Bu bağlamda tasarlanan eğitim yapısında, öğrenciler sıralarında otururken arka bahçeyi görebilmekte ve her sınıftan açılan kapılar sayesinde keşiflerini ve hayal güçlerini harekete geçirmeyi sağlayan teneffüs vakitlerinde yeşile kolayca ulaşabilmektedirler (Şekil 12.b.).

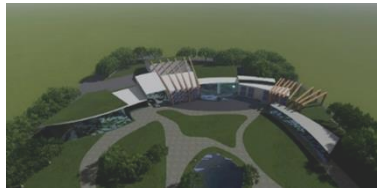

Şekil 12. a. Melek Çam-M2022 okul tasarımı – b. Büşra Kızılateş-M3022 okul tasarımı

Çizelge 3. Atölye 4 öğrencilerinden okul tasarımı örnekleri

Melek ÇAM-M2022

Nilay BALCI-M2022

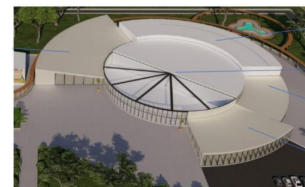
Hacer ASLAN-M2022

Beyzanur KOÇ-M2022

Hakan ALTIN-M3022

Büşra KIZILATEŞ-3022

Sosyal Aktivite

Çocukların yaşamını ve iyilik halini etkileyen bir diğer parametre sosyal aktivitelere katılmalarıdır. Çocuğun aile yaşamına, kültürel yaşama ve topluma katılımı, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin temel ilkelerinden birisidir (Hodgkin ve Newell, 2002). Bu nedenle afet sonrası çocukların psikolojik rehabilitasyonu ve topluma kazandırılması için sosyal ve kültürel aktivitelerin

gerçekleşebileceği mekanlar tasarlanması gereklidir. Özellikle oyun alanları çocuklar için önemli bir gereksinimdir. Çocukların bedensel, zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimi açısından, yaratıcılıklarını, hayal güçlerini geliştirebildikleri, enerji birikimlerini yönlendirebildikleri, sosyal rollerini deneyimleyebildikleri alanlardır (Ayyıldız Potur, 2016). Oyun alanları sadece çocukların fiziksel gücünü arttırmakla kalmamakta; dil, iletişim, beyin fonksiyonları ve yeteneklerinin gelişimi gibi konularda, mental gücün ortaya çıkmasında da katkı sağlamaktadır (Pouya, Bayramoğlu ve Demirel, 2016).

Proje kapsamında çocukların fiziki ve psiko-sosyal gelişiminin desteklenebilmesi için, spor alanları (basketbol, voleybol, tenis vb. etkinlikler), oyun parkları, etkinliklerin gerçekleşebileceği açık-kapalı-yarı açık mekanlar, çim alanlar vb. mekanlar tasarlanması istenmiştir (Çizelge 4).

Öğrencilerimizden Hacer Aslan (M2022), afeti yaşayan çocuklara yönelik, afetin yarattığı olumsuz psikolojik sonuçları en aza indirebilmek için dairesel meydanlar düzenleyerek, bu meydanlarda çocukların koşturabileceği ve sosyalleşebileceği park ve oturma alanları düzenlemiştir. Meydanın sunduğu büyük yeşil alan çocukların “özgürce hareket etmesini” sağlamanın yanı sıra etkinlik veya şenliklerin yapılabileceği merkezi bir alan sunmaktadır (Şekil 13a).

Hakan Altın (M3022) tasarımında çocukların vakit geçirebilecekleri oyun parkları ve oyun sahaları tasarlamış, “oyun dostu” bir çözüm üretmiştir. Bunların yanı sıra bazı film etkinlikleri için yerleşke içerisinde amfi şeklinde açık hava sineması yapılmıştır. Böylelikle çocuklar yerleşke içerisinden çıkmadan güvenli bir ortamda film etkinliklerine de katılabilmektedir (Şekil 13b).

Şekil 13. a. Hacer Aslan-M2022 oyun parkı tasarımı – b. Hakan Altın-M3022 açık hava sineması tasarımı

Çizelge 4. Atölye 4 öğrencilerinden sosyal alan tasarımı örnekleri

Melek ÇAM-M2022

Nilay BALCI-M2022

Hacer ASLAN-M2022

Beyzanur KOÇ-M2022

Hakan ALTIN-M3022

Büşra KIZILATEŞ-3022

Güvenlik ve Korunma

Tasarımların herkes için her zaman diliminde güvenli olabilmesi çocukların en temel hakkı olan korunma duygusunu hissedebilmeleri için gereklidir. Dışarıda oyun oynamanın, vakit geçirmenin çocuklar üzerindeki katkısı da düşünüldüğünde bu gereklilik tasarımlarda sağlanmalıdır.

Çocuklar için tasarlanan mekanların çocuklar üzerinde mekansal farkındalık yaratması gerekmektedir. Bu sayede çocuklar kentsel çevre haritalarını zihinlerinde yansıtabilmekte ve oryantasyon duygularını geliştirebilmektedir. Ayrıca çocuklara özgürce deneyimleme fırsatı verilmelidir. Yerleşke içerisinde çocuklar özgürce var olabilmelidir. Bu nedenle de tasarımların yaya dostu, sorunsuz trafik, oyun dostu ve güvenli olma gibi kriterleri içinde barındırması çocukların eğitimi ve gelişimi için çok önemlidir. En önemli kriterlerden biri de engelli çocukların hayatının kolaylaştırılması ve güvenliğinin sağlanması için engelsiz tasarımların yapılmasıdır (Ayyıldız Potur, 2016).

Proje kapsamında dönem sonu değerlendirmelerinde tüm projelerde ortak olan prensip, güvenlik-korunma olmuştur.

Öğrencilerimizden Hacer Aslan (M2022), dış ortamdan kopuk olmayan ama “güvenli bir yerleşke” tasarımı amacıyla kendi içine dönük bir tasarım anlayışı benimsemiştir. Çocukların kaybolmuşluk hissine kapılmaması için kolay ve anlaşılır bir düzen geliştirilmiştir. Tasarımın yoğunlaştığı konu çocuklara güvenli ortam sağlamaktır ve bu doğrultuda onları koruma konusunda meydanlar tasarlama fikri ortaya çıkmıştır. Tüm binaların meydana açılması, meydanların binalar tarafından çepeçevre sarılması ve araç yollarına bu noktalarda kesinlikle yer verilmemesi çocukları korumak ve onların “kolayca erişebilecekleri bir yerleşke” oluşturmak amaçlı düşünülen hassas kararlardır (Şekil 14.a.)

Hakan Altın (M3022) tasarımında güvenli ortamın yanı sıra çocukların “güvenli hissedebilme” psikolojilerine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çocukların kendini güvende hissedebilmesi için çadır şekline benzeyen üçgen bungalovlar tasarlanmıştır. Aynı zamanda okul içinde iç bahçe tasarımı düşünülmüş hem yeşil alanın içeriye girmesi hem de çocukların tenefüs vakitlerinde eğlenebileceği güvenli bir ortam yaratılmak istenmiştir (Şekil 14.b.)

Şekil 14. a. Hacer Aslan-M2022 meydan tasarımı– b. Hakan Altın-M3022 iç bahçe tasarımı

Değerlendirme

Deprem-çocuk-mimarlık konusunda çözüm üretilmesinin deneyimlenmesi mimari tasarım ortamlarının vazgeçilmez bir parçası olmalıdır. Bu deneyim sonrasında atölyede elde edilen kazanımlar; deprem-çocuk-mimarlık konusunda farkındalık kazanma, kavramsal düşünme/tasarım sorununa yönelik kavram geliştirme, tasarım sürecini bütüncül şekilde ele alma, farklı ihtiyaçlar karşısında çözüm üretme şeklinde özetlenebilir.

Tüm bu süreçte öğrencilerden tasarıma ilişkin kavram üretmeleri ve geliştirmeleri beklenmiş; atölye öğrencileri tarafından belirlenen kavramlar, atölye sürecinde tartışılmış, iki boyutlu çizimler ve üç boyutlu modeller-maketler ile denenmiştir. Yürütücüler tarafından öğrencilerle yapılan tartışmalarla sonuca yönelik seçilmiştir. Öğrenciler hislerini kavramsallaştırmış, sonrasında bu kavramları mekanlara dönüştürmüşlerdir. Projelerde ortaya çıkan ortak kavramlar şunlardır: sürdürülebilirlik, engelsiz tasarım, koruma-güvenlik, esneklik, aidiyet hissi, yaya dostu tasarım, oyun dostu tasarım, hareket edebilme, yaşanabilirlik (Şekil 14).

Şekil 15. Afet sonrası çocuk özel eğitim yerleşkesi tasarımı için kelime bulutu

Betimleyici analiz sonucu elde edilen veriler üzerinden öğrencilerin önerdikleri proje fikirleri çerçevesinde belirlenen kararlar şu şekildedir:

- Yerleşkelerin tasarım sürecinde; sürdürülebilirlik, engelsiz tasarım, koruma-güvenlik, esneklik, aidiyet hissi, yaya dostu tasarım, oyun dostu tasarım, hareket edebilme, yaşanabilirlik gibi temel prensiplere odaklanılması,
- Yerleşkelerde aile ortamının yaşatılması; eğitim, barınma ve doğada yaşamın iç içe tasarlanması ve yürüme mesafesinde olması,
- Barınma, eğitim, yemekhane birimlerinin yanı sıra sosyal ve kültürel aktivitelerin gerçekleştirilebileceği mekanların tasarıma eklenmesi,
- Binaların iç açık mekana dönük olması ve güvenliğin üst düzeyde sağlanması,
- İklim koşullarının dikkate alınması, güneş ışığından yararlanılması, mekansal konforun sağlanması,
- Yerleşkelerin sayıca çoğaltılması, toplumun ve ilgili mesleklerin depreme karşı çocuklar özelinde bilinçlendirilmesi.

4. Sonuç ve Öneriler

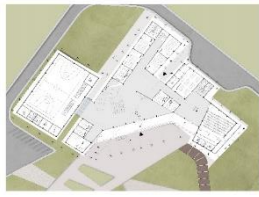

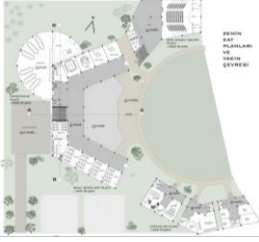

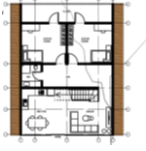

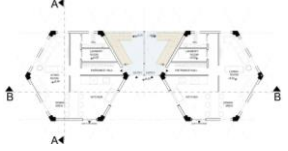

Günümüz dünyasında mimarlığın geleceği, duruşu tartışılırken, mimarın rolü de güncel sorunlar karşısında farklılaşmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler ilk olmadığı gibi maalesef son da olmayacaktır. Bu nedenle bu bilinçle yaşamak gereklidir. Afet öncesi yapılması gerekenler kadar afet sonrası yapılması gerekenler de göz ardı edilmemelidir. Depremi oluşturduğu kayıplar, mimari hasarlar, ekonomik zararlar, bu gerçek ile yaşamayı öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. Depreme dayanıklı yapılar ve sağlıklı yaşanabilecek mekanlar tasarlamak mimarlık etiği açısından çok önemlidir. Depreme yönelik sosyal, yapısal ve ekonomik anlamda toplumdaki her grubun temel ihtiyaçlarının karşılanması, yaşam alanlarının tasarlanması bir zorunluluktur.

Kitlesele yıkımların ardından, tüm insanların, özellikle de dünyanın en savunmasız grubunda olan çocukların, ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması gerekmektedir. Çalışmada, "Deprem/Afet Sonrası Çocuk Özel Eğitim Yerleşkesi" teması ile mimarlık öğrencilerinin yapmış olduğu tasarımlar üzerinden (Çizelge 5) bu konuda bir bilinçle ulaşılması; tasarımların ve ulaşılan çözümlerinin, bir gün benzer zorluklarla karşılaşılma ihtimaline karşı tüm dünyada örnek olması hedeflenmiştir. Betimsel analizler sonucu belirlenen prensipler ve kararların, deprem sonrası çocuk özel eğitim yerleşkesi tasarımında, depremden etkilenen çocukların barınma, eğitim, sosyalleşme vb. temel haklarının korunması, topluma kazandırılması ve rehabilitasyonlarının sağlanması bakımından değerli olduğu açıktır.

Mimarlığın iyileştirici gücünü kullanarak, Türkiye'nin ve dünyanın her yerinde bu tür projelerin yaygınlaştırılması; depremde çocuklara daha iyi yaşam koşulları sağlamak, çocukların geleceklerine yön verebilmek ve bu sayede topluma yön verebilmek adına önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma, deprem/afet sonrası çocuklar özelinde mimarlığın iyileştirici gücünün keşfi açısından önemlidir. Sadece mimarlık eğitimine değil mimari pratiklere ve iyileştirici politikalara da katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çizelge 5. Atölye 4 öğrencilerinden zemin kat planları ve 3D yerleşke modellemeleri

Konut zemin kat planı	Okul zemin kat planı	Yerleşke 3D
 Melek ÇAM-M2022	 →	 LUMION
 Hacer ASLAN-M2022	 →	 LUMION
 Hakan ALTIN-M3022	 →	 LUMION
 Nilay BALCI-M2022	 →	 LUMION
 Beyzanur KOÇ-M2022	 →	 LUMION
 Büşra KIZILATEŞ-3022	 →	 LUMION

Teşekkür ve Bilgi Notu

Bu süreçte bizimle birlikte olan öğrencilerimizden Hakan Altın, Büşra Kızılateş, Beyzanur Koç, Hacer Aslan, Nilay Balcı, Melek Çam ve diğer tüm Atölye 4 öğrencilerimize gösterdikleri özveri ve planlı çalışmalarından dolayı teşekkür ederiz. Makalede ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada etik kurul izni gerekmemiştir.

Yazar Katkısı ve Çıkar Çatışması Beyan Bilgisi

Makalede tüm yazarlar aynı oranda katkıda bulunmuştur. Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Aman, D. D., Güler, A. C., Ganiç Sağlam, N., Tekçe, I., Tunç, H. ve Hacıhasanoğlu, O. (2022). Disaster Awareness and Education Center-Park Design: Investigation of Otodur Spaces on Graduation Project of Architecture Students. *Journal of Design Studio*, 4(spi1), 19–33. <https://doi.org/10.46474/jds.1077052>.
- Aydın, D. (2012). Afet Sonrası Psikososyal Destek Uygulamaları. *İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi*, 1-9.
- Ayyıldız Potur, A. (2016). Kent mekânı üzerinden çocukluğun yorumu. *Yapı Dergisi*. Erişim Adresi (20.07.2023): <https://yapidergisi.com/kent-mekani-uzerinden-cocuklugun-yorumu/>.
- Ayyıldız, S. Ş. ve Özbayraktar, M. (2005). *Mimarlık Eğitiminde Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımı Süreci ve Bu Süreçte Disiplinler Arası İletişimin Önemi*, Deprem Sempozyumu, 1224-1234.
- Baran Ergül, D., Varol Malkoçoğlu, A. B. ve Acun Özgünler, S. (2022). Mimari tasarım karar verme süreçlerinde yapay zekâ tabanlı bulanık mantık sistemlerinin değerlendirilmesi. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 7(2), 878–899. <https://doi.org/10.30785/mbud.1117910>.
- Bartlett, S. (2007). *Making space for children: Planning for post-disaster reconstruction with children and their families*, India:Save the Children.
- Cantwell, N., Davidson, J., Elsley, S., Milligan, I. ve Quinn, N. (2012). Moving Forward: Implementing the 'Guidelines for the Alternative Care of Children'. Erişim Adresi (12.07.2023): <https://www.alternativecareguidelines.org/>.
- Diñçer, A. E., Temel, S. C. ve Öztürk, S. M. (2021). An architectural studio experience in Safranbolu-İncekaya Region. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 9(1), 278–292. <https://doi.org/10.29130/dubited.774918>.
- Farrelly, L. (2011). *Mimarlığın Temelleri* (Çev. Neslihan Şık). Literatür Yayınları, Akademik Temeller Dizisi 01, İstanbul.
- Galatasaraylılar Birliği. (2001). Gölbaşı Tesisi. Erişim Adresi (06.07.2023): <http://www.galatasaraylilarbirligi.org.tr/golbasi.html>.
- Hodgkin, R. ve Newell P. (2002). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı* (Implementation Handbook for the convention on the rights of the child). UNICEF: New York.
- İkiz, S. U. (2023). What Role Can Architecture Play in Post-Earthquake Recovery? Erişim Adresi (17.07.2023): <https://parametric-architecture.com/what-role-can-architecture-play-in-post-earthquake-recovery/>.
- La Greca, A. M., Lai, B. S., Joormann, J., Auslander, B. B. ve Short, M. A. (2013). Children's risk and resilience following a natural disaster: Genetic vulnerability, posttraumatic stress, and depression. *Journal of affective disorders*, 151(3), 860-867. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.07.024>.
- Mun-Delsalle, Y. (2019). Children Village in Brazil is Designed as an Innovative and Sustainable Rural Model of Development. Erişim Adresi (10.07.2023):

<https://www.forbes.com/sites/yjeanmundelsalle/2019/09/13/children-village-in-brazil-is-designed-as-an-innovative-and-sustainable-rural-model-of-development/?sh=370e2b80f1df>.

- Pürlüsoy, İ. ve Elibol, G. C. (2022). İlkokul eğitim mekânlarında mekânsal ihtiyaçların eğitim yaklaşımları açısından araştırılması. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 7(1), 189-208. <https://doi.org/10.30785/mbud.1038166>.
- Pouya, S., Bayramoğlu, E. ve Demirel, Ö. (2016). Doğa ile uyumlu fiziksel engelli çocuk oyun alanları. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 1(1), 51-60. <https://doi.org/10.30785/mbud.282555>.
- Rismanchian, O. ve Rismanchian, A. (2007). Children participation in planning processes: the case of Child Friendly City project in post-earthquake Bam, Iran. *Urban Design International*, 12(2-3), 143-154. <https://doi.org/10.1057/palgrave.udi.9000196>.
- SOS. (1991). SOS Çocuk Köyleri KKTC. Erişim Adresi (15.07.2023): <https://soscocukoyu.org/>.
- Turhan, F. (2016). *Superimposing eco-village principles on children's villages for a healthier environment* [M.S.- Master of Science]. Middle East Technical University, Ankara. Veri tabanından erişildi Erişim Adresi (08.07.2023): <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Türk, A. (2022). Deprem özelinde engelli bireylere duyarlı afet yönetimi modeli, *Afet ve Risk Dergisi* 5(1), 61-77. <https://doi.org/10.35341/afet.1078869>.
- UNFPA. (2023). United Nations Population Fund World Population Dashboard. Erişim Adresi (10.07.2023): <https://www.unfpa.org/data/world-population-dashboard>.
- UNICEF. (2004). Building Child Friendly Cities, A Framework for Action. Erişim Adresi (20.07.2023): <https://www.childfriendlycities.org/building-child-friendly-city>.
- UNICEF. (2023a). Türkiye Humanitarian Situation Report No. 16 (Earthquake), 6 February to 30 June 2023. Erişim Adresi (18.08.2023): <https://www.unicef.org/documents/t%C3%BCrkiye-humanitarian-situation-report-no-16-earthquake-6-february-30-june-2023>.
- UNICEF. (2023b). Unicef for every child. Erişim Adresi (14.07.2023): <https://www.unicef.org/>.
- UNICEFTMK. (2023). Depremden etkilenen çocuklar için. Erişim Adresi (18.08.2023): <https://www.unicefturk.org/yazi/depremden-etkilenen-cocuklar-icin>.
- Urko Sanchez Architects. (2020). SOS Childrens' Village, Tadjourah, Djibouti. Erişim Adresi (20.07.2023): <https://urkosanchez.com/work/sos-childrens-village-tadjourah-djibouti/>.
- Uzunoğlu, S. S. ve Özer, H. (2014). Mimarlık eğitiminde mimari psikoloji formasyonunun geliştirilmesi için bir model. *MEGARON/Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 9(2), 143-165.
- Yıldırım, M. T. (2004). Mimari Tasarımda Biçimlendirme Yaklaşımları ile Bilgisayar Yazılımları İlişkisi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 19(1), 59-71.
- Yurtsever, B. ve Polatoğlu, Ç. (2020). Mimari tasarım eğitiminde "aktif stüdyo" deneyimleri. *MEGARON/Yıldız Technical University, Faculty of Architecture E-Journal*, 15(3), 412-429. <https://doi.org/10.14744/megaron.2020.57614>.

Architectural Design Experience of Post-Earthquake Special Education Settlement for Children

Summary

1. Introduction

On 6 February 2023, two earthquakes, magnitude 7.7 and 7.6 to be more specific, occurred in Türkiye, and thousands of people took refuge in the emergency shelters. Among these people, it was children who were mostly subjected to the worst conditions. Although time has passed since the first day of these earthquakes, 2.5 million children are still in need of assistance, and 4 million children have fallen behind in their educational programs. Disasters occur every day in any part of the world, affecting more than 66 million children, and it is estimated that disasters will affect 175 million children every decade. These children are considered psychologically vulnerable individuals suffering adverse impacts of disasters (La Greca, Lai, Joormann, Auslander & Short, 2013).

From an architectural perspective, an architect should consider every aspect of an earthquake, ranging from earthquake-resistant building design to the construction of shelters or from possible pre-earthquake preparations to post-earthquake psychological rehabilitation to be provided to adults and children, and they should generate solutions in this regard. In other words, repairing damaged buildings following an earthquake will not suffice. Adoption of approaches such as bringing solutions to numerous complicated post-disaster concerns and helping maintain the lives of people, particularly children, is of immense importance for architecture (Bartlett, 2007).

Natural disasters such as earthquakes may harm a child's sense of safety. Children may be exposed to psychological pressures due to the loss of their homes, health centers, schools, and basic needs such as water. They may even get separated from their families, friends, and caregivers due to earthquakes. Forming safe areas is critical for providing urgent post-disaster assistance-protection following a massive earthquake and helping guard children against security gaps and risks. Maintaining children's psychological state and offering them psychological support after a disaster is necessary for their well-being and development. Family-based care is what children need to heal and relax. In addition to such care, forming safe areas where they can interact with other people, organizing activities with their peers to help them regain the feeling of normality, and sustaining their education is critical. To cope with relevant issues and strengthen their ties with their environment, they need places full of love and the feeling of safety (UNICEF, 2023b).

Architects and engineers have more responsibilities in cases of earthquakes. Since the foundation of the profession of architecture is laid during architectural education, the first and most crucial step to be taken in this regard is to raise architects who are well aware of disasters. The necessities of architectural education are determined by national needs and problems along with international practices. While international topics are discussed, country-specific issues as well as relevant conditions and solutions should not be overlooked. Considering the natural disasters Türkiye has suffered thus far, architecture and architectural education is exposed to questioning (Ayyıldız & Özbayraktar, 2005). The educational aspect regarding disasters and the power of academics in integrating the relevant strategies into designing education should be extended. Necessary support should be offered to students to help them gain the skill of creating designs focusing on disasters (Aman, Güler, Ganiç Sağlam, Tekçe, Tunç and Hacıhasanoğlu, 2022).

2. Material and Method

This study aimed to review what architects could do for children, the most vulnerable group, during a post-disaster period from the aspect of architectural education. Therefore, efforts were made to perform an assessment through the experiences regarding the education of architectural design.

Accordingly, "Post-earthquake Special Education Settlement for Children" theme was chosen as the subject of the project to conduct discussions at the Atelier 4 within the M2022 and M3022 Architectural Project course during the 2022-2023 Spring Term in the Department of Architecture at Gazi University and to help students gain a sense of awareness in this regard. Data regarding the

relationship between disasters, children, and architecture were analyzed, and students' architectural designs were qualitatively examined with the data.

3. Findings and Discussion

Data analysis was the first step of the designing process, followed by examining the details regarding the parcel and its neighboring areas, analyzing psychological as well as social, technological, and aesthetic conditions, forming a program for needs, conducting drawing efforts, specifying significant concepts, establishing spatial relationships between concepts and reflecting them to architecture.

For "Post-earthquake Special Education Settlement for Children" theme, the land belonging to "Gölbaşı Facility of Galatasaraylılar Birliği" located in Hacılar Village of Ankara was selected as the area of design.

While determining the needs for designing, the aim was to develop beneficial and practical architectural ideas within the workshop to understand children's basic needs and consider and meet their needs while regarding them as the planners of their environments. Therefore, Child Friendly City (CFC) concept of the United Nations Children's Fund (UNICEF) was focused on, and the program of needs was formed accordingly. The question "What type of facilities can be designed for children affected by disasters?" was examined and discussed with the influence of SOS Children's Villages. Moreover, projects were designed considering the concepts and scenarios students found depending on how they approached to the topic.

Among the topics mentioned, children-friendly approaches that support children's social and cultural lives and help children interact with nature largely shaped the program of needs. Sheltering units, cafeterias, educational units, cultural-social spaces, parks and green areas, all of which constitute children's basic rights and needs, were the main spaces within the program of needs.

Conceptual function diagrams of students were effective in the process of making layout-based decisions. A well-planned layout plan may compensate many limitations regarding sheltering. The purpose here is to consider all factors that may restrict children's mobility and positive social contact. Therefore, making a large part of the land accessible and inviting is important. In other words, a major part of the settlement should be accessible. Areas closed to the traffic and broad pedestrian roads are critical for children's safety (Bartlett, 2007).

The basic needs regarding the design of the settlement were classified under the titles of family-care, social activity, and safety.

Family-care: The most significant parameter that affects a child's wellbeing is to have a domestic environment. Ideal environments should be offered to the children who get deprived of domestic care and need protection during a post-disaster period. Therefore, buildings should be designed not like a dormitory but like a home so that they can get the sense of domestic life.

To help children feel at home and live safely and peacefully, a standard house/residence model which consisted of bedrooms, sitting areas, kitchens and toilets to host four children and one advisory teacher and which had two floors maximum was designed as 15 units.

Education: Education is one of the main factors influencing a child's life. Educational processes focusing on children significantly affect their future success. Children who undergo high-quality education in a peaceful environment are expected to have stronger questioning and problem-solving skills when they are older. Therefore, it is important not to interrupt children's education during the post-disaster period.

Another new design within the project consisted of a school with eight classrooms, with each to host 25-30 students. It should be noted that the areas used by the children aged between 6 and 10 years and by those above 10 should be differentiated. In addition to classrooms, numerous spaces such as ateliers, laboratories, libraries, cafeterias, administrative units, conference halls, and multi-purpose areas were also present in the project school.

Social activity: Another parameter that has an impact on a child's life and wellbeing is to join social activities. Participation of children to domestic and cultural life and society is one of the main principles of The United Nations Convention on the Rights of the Child -UNCRC (UNICEF). Therefore, spaces where social and cultural activities can be held to help rehabilitate the children psychologically and to ensure that they become a part of the society during the post-disaster period should be designed.

Within the project, sports areas (basketball and volleyball areas, tennis pitches) as well as playgrounds, open-closed or semi open spaces where activities can be performed and grassy areas were designed to support children's physical and psycho-social development.

Safety: Ensuring that the designs are safe for everybody at any time is necessary for children to get the sense of safety, which is their basic right. Considering the positive effect of playing and spending time outside on children, such necessity should be ensured in relevant designs.

Spaces designed for children should create spatial difference for children. Accordingly, children can see the urban environmental maps in their minds and develop their sense of orientation. Furthermore, children should be offered the opportunity of experiencing anything freely, meaning they should live freely in the settlement. Therefore, it is critical for children's education and development to have a smooth traffic flow that is pedestrian-friendly, play-friendly and safe. One of the most important criteria is to create barrier-free designs to facilitate the lives of children with disability and to ensure their safety (Ayyıldız Potur, 2016).

4. Conclusion and Recommendations

While the future and position of architecture is being discussed, its role is also differentiating due to current problems. The earthquakes that occurred on 6 February 2023 were not the first disasters, and they will not be the last. Therefore, pre- and post-disaster necessities and actions should not be disregarded.

In the aftermath of mass destruction, the needs of all people, especially children, the most vulnerable group, must be met more effectively. Therefore, the architectural designs of "Post-earthquake Special Education Settlement for Children" are critical for protecting children's basic rights such as shelter, education, or socialization, helping these children socialize, and rehabilitating them.

It is believed that the foundation of such an awareness should be laid during architectural education, the first phase of the architecture profession, to meet certain conditions such as ensuring earthquake or disaster resistance and post-earthquake organization and fulfilling basic human needs. Therefore, achieving a sense of awareness through the activities was also targeted for architectural students with "Post-earthquake Special Education Settlement for Children" theme.

The relationship between the disasters, children, and architecture was focused during a term with the students of architecture. Students conceptualized their feelings and converted them into spaces. The common concepts arising from the projects are as follows: Easy accessibility, sustainability, barrier-free design, protection-security, flexibility, sense of belonging, pedestrian-friendly design, game-friendly design, mobility, and livability.

The importance of the interaction between earthquake, children and architecture will become more evident as special education settlement for children after disasters are designed with all these concepts. Accordingly, what needs to be done can be listed as follows:

- Providing a sense of belonging in the settlements,
- Designing earthquake-resistant settlements,
- Designing places where social and cultural activities can take place,
- Increasing settlements for children,
- Raising the awareness of the society and members of relevant professions in terms of earthquakes and children's conditions during a post-earthquake period.

It was also aimed to make the designs and solutions an example in this regard for any similar difficulties that may potentially occur in the future. Spreading such projects in every part of the world by using the curative power of architecture is of importance to offer better living conditions to children as earthquake victims, to shape their future, and to direct the society consequently.

Therefore, this study is significant for the exploration of architecture's curative power for children during the post-earthquake/disaster period. It is believed that the present study will contribute not only to architectural education but also to architectural practices and curative policies.

